

Price Rs. 10/—

(Ten only)

अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत

North Maharashtra University Jalgaon

Syllabus of

Master of Philosophy (M.Phil.)

URDU

(With effect from August, 2006)

Published by- The Registrar, N.M.U.,
Jalgaon.

North Maharashtra University

JALGAON

DEPARTMENT OF URDU

SYLLABUS

M. Phil. in Urdu

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव.

(एम.फिल उर्दू अभ्यासक्रम)

एकुण गुण - ३००

कोर्स नंबर - १.

गुण - १००.

तरीकए तहकीक और उर्दू की तहकीक की तारीख.

निकाते बहेस :-

तहकीक की गायत, तारीफ, तखलीक, तहकीक और तनकीद का रिश्ता. अदब के तारीक और तहकीक तलब गोश ए-मजु- तहकीक का इन्तेखाब तफहीमे अदब में मौजू की अहमीयत, फर्दसिन्फ, रुजहाने तहरिक इलाके, दौर, गिरोह, तहकीक मौजूवात में तकरार से इज्तेनाब, मवाद की तलाश, इशारीये और किताबीयात. मख्तूतातकी वजाहती फैरिस्ते, रिसालों की तहकीक व मुताअला जाती जखीरों में मवाद की तलाश, कुतुबखानी, माहीरीन -ए- मौजू से मशवरा, मख्तूतात का मुताअला, कलामी नुसखे के तरजे इमला और कागज की बिनापर उसके अहद का कयासी तअव्युन, मवाद का उस्ताद तय करना, तहकीकी हज्मों अहतीयात, मवाद को परखना, मआखिज का मुनासिब रैतेराफ, फिटनोद्स, हवाले हावाशी, लिखने के तरिके तहकीके अखलाकीयात, हौज, तर्क, तमद, तरकीया कहेशिया, तसवीद तसनिफ, नाकिमुल अब्वल, नाकिमुल आखीर, नाकीमुल औसत कीताबीयात की सही तरतीब, नाशीर का पता देना, फर्द पर तहकीक, जिन्दा अदीचोगर लिखने की सहलतें और मुश्किलात सवानेह की तरतीब, शखसीयत की तामीर, तसनिफ की फै हरीस्त, इलहाकी और गैर मतबूआ निगारिशात की निशानदही, सिन्फ वा रुजहान की तहकीक सिन्फ के अहम अदिबों की निगारिशात का जाईजा, तजकीरों की तहकीक, अतजकीरें और तारिखे अदब का फर्क, अदब में अदवार की तकसिम, आबेहयात और उसके बाद की तारिखे अदब, रामबाबु सक्सेना कि तारिखे अदब, इलाकाई तारीखे, रिसालों के खास नंबर, तहकीकी रिसाले, गालिबीयात के मत्न, लुगत, कवाईद और इल्मे बयान बगीरा की तदवीन, मुस्तशरिकीन की तहकीकी खिदमात, युनीवर्सिटी की तहकीक, बीसवी सदी के अहेम मौहककीन, तहकीक जदीद दौर में.

इमदादी कुतुब :-

१. मुवादीयाते तहकीक	-	अ. रजाक कुरैशी.
२. अदबी तहकीक, मसाइल और तजजीथा	-	रशिद हमन खाँ.
३. तहकीके व तदवीन- जिल्दे अब्वल	-	शे. मोहम्मद हाशिम.
४. अथारिस्तान	-	काजी अब्दुल बद्द.
५. उर्दू तहकीक नंबर अगस्त १९६७	-	रिसाला आजकल.
६. शोग-ए-उर्दू के तजकीरे	-	डॉ. सैय्यद अब्दुल्ला.
७. शोग-ए- उर्दू के अब्दानीन तजकीरे	-	डॉ गो अ. सागरुल्ला नजर.

दर्जजैल मजामीन

१. तारिखे अदब की तदवीन, मशमूल - ए - फिकरो रियाज	-	अली जब्वाद जैदी.
२. उर्दू में तहकीक, मशमूला रहबरे तहकीक	-	मालीक राम.
३. उर्दू तहकीक की रफ्तारों सम्त, मशमूला रहबरे तहकीक	-	डॉ. सैय्यद मोहम्मद हुसैन.
४. उर्दू में तहकीक, आजादी के बाद, मशमूला जदीद अदब
मंजर और पस - ए- मंजर	-	अहतेशाम हुसैन.
५. उर्दू तहकीक पर एक नजर
जिक्रो फिक्र
उर्दू तहकीक आजादी के बाद १९६७
मशमूला जिक्रो फिक्र.
उर्दू तहकीक १९६७ ता हाल जिक्रो फिक्र .	-	डॉ. जाननंद जैन.

कोर्स नंबर - २

अमली तनकीद व मतनी तनकीद

गुण - १००

(अ) अमली तनकीद

निकाते बहस :- तनकीद की गायत , तखलीक और तनकीद का रिश्ता, असरी उर्दू तनकीद, अदब की गायत, अदब और नजरीया, कमिट मेंटे या गैर मशहूलीयत, अदब का जमालीयती पहलू, अदबी तखलीक के समाजी अवामिल, इकदारों खयालात की बाजीयाफ्त, असरी हिस्सीयत, नस्ल और विरामत का असर, तहलीले नफसी, इजतेमाई ला शउर, और आर्कीटाईप, अदब की इन्फिरादीयत और आजाद खथाली, उसलूब क्या है?, अलामद निगारी तरसिल और इबलाग का मसअला, मुखतलिफ इसनाफे अदब कि तखलीकात और तखलीक कारोपर अमली तनकीद के तरीके , गजल, तवील मसनवी मससिया जदीद नज्म का मुतअला और तनकीद.

इमदादी कुतुब -

१. इस नज्म में	-	मीराजी.
२. अमली तनकीद हिस्सा - ए- अब्बल	-	कलीमोदीन अहमद.
३. तनकीद और अमली तनकीद	-	अहतेशाम हुसैन.
४. अदब का तनकीदी मुतअला	-	डॉ. सलाम संदेलवी.
५. तखलीकी अमल	-	डॉ. वजीर अगा.
६. उसूल - ए- इन्तेकादीयाते अदब	-	आबीद अली आबीद.
७. हाफजों मानी	-	शमसुर्रहेगान फारुकी.

अथवा

(i) मार्कसी तनकीद

तारिख तारीफ और पस - ए- मुंजूर, माहियत, इरतेका, अदब में मार्कसीज्म का इतलाक उर्दू में मार्कसी तनकीद, अहम नाकीदीन, अहतेशाम हुसैन, मुमताज हुसैन और दिगर तरखी पसंद तहरीक और मार्कस इज्म.

इमदादी कुतुब-

१. अक्स और आईने	-	अहतेशाम हुसैन.
तनकीदी नजरीयात	-	
जौक- ए- अदब और शअुर	-	
२. मार्कसी तनकीद	-	मोहम्मद हसन

अथवा

(ii) जमालीयाती और नफसीयाती तनकीद

निकाते बहस :

जमालीयात, मफहूम नागिफ, अदब में जमालीयात का इतलाक, जमालीयाती तनकीद के मुखतलीफ पहलू, उर्दू में जमालीयाती तनकीद, नफसीयाती तनकीद, अदब में नफसीयाती तनकीद का इतलाक, उर्दू में नफसीयाती तनकीद और नाकिदीन.

इमदादी कुतुब :-

उर्दू में शायरी का मिजाज	-	डॉ. वजीर आगा
न्याय - ए- अदीद कि कारवटे	-	डॉ. वजीर आगा.
उर्दू तनकीद में नफसीयाती अनासीर	-	महेमुदुल हसन.
मार्कसी जमालीयात	-	असगरअली इंजिनीअर.
हिंद इस्लामी जमालीयात	-	शकीर्तुरहेमान.
हिंदुस्तानी जमालीयात हिस्सा अब्बाल	-	
हिंदुस्तानी जमालीयात हिस्सा दुब्वम	-	

ब) मतमी तनकीद

निकाते बहस

तरतीब के लिए मतन का इन्तेखाब, इसकी तनकीदी अहमीयत गैर मतबुआ और मतबुआ मतून की तरतीब, नुस्खों की फगहमी, अदरुनी गहादतों की अहमीयत, इमला और कागज से मखतुतों के अहद का कयासी तअय्युन, जाली मतून की शनाख्त, मुखतलीफ नुस्खों में इखतेलाफ के तरिके, कयासी तसही की हदूद, एक नुस्खे को बुनयादी मतन करार देने के नकाइस, तमाम नुस्खों की बिनापर मौतबर तरीन मतन तैयार

करना, तैयार शुदा मदन के इमला मे चाईद इखतेलाफ -ए- नसख की मुनासिब हर्दे ,तहकीकी मुकद्दमा लिखना,हवाशी किताबातो मअखिज, तसकीरे और दास्तान की तरतिब, मंजूम मदन के लिए उरुज से बाकीफ यत , फरहंग तैयार करना,इलहाकी तहरिरो का तआय्युन और हवाशी में उनके इन्दराजात का तजजीया.

इमदादी कुतुब -

१.	उसुल -ए- तहकीको तरतीबे मदन	-	डॉ.तमबीर अहमद अलवी.
२.	मतनी तनकीद	-	डॉ. खलीक अंजुम.
३.	तहकीको तदखीन	-	सैय्यद मोहम्मद हाशिम.
४.	अदबी तहकीक, मसाइल और तजजीया	-	रशिद हसन खौ

कोर्स नंबर - ३

खुसूसी मुतालेआ

गुण - १००

अ) प्रेमचंद

निकाते बहस -

प्रेमचंद का अहद, हयात और शखसीयत

प्रेमचंद हयात और शखसीयत, तालीमों तरबीयत, माहौल, तसनिफी जिन्दगी का आगाज, सोजे वतन और दिगर अफ सानवी मजमुए, नावेना निगारी, शुशतलीफ नावेलों का तनकीदी मुतालेआ.

इमदादी कुतुब -

१.	प्रेमचंद के अफसाने	-	खालिद हैदर
२.	प्रेमचंद फन और तामीर -ए- फन	-	सैय्यद जाफर रजा.
३.	प्रेमचंद कहानी का रहनुमा	-	सैय्यद जाफर रजा.
४.	प्रेमचंद का तनकीदी मुतालेआ	-	डॉ. कामर रईस.

ब) डॉ. अल्लागा इकबाल .

निकाते बहस -

इकबाल का अहद, हयात और शखसीयत

मौजुआत -

१.	इकबाल का अहद . हयात और शखसीयत
२.	इकबाल की शायरी का आगाजा इरतका
३.	इकबाल के फिकरी सरचप्पे
४.	फिकर - ए - इकबाल के बुनयादी अनारिर (खुदी, बेखुदी, जमानों मकान . इरको अजमत, तस्सवुर - ए - कायनात)

५. इकबाल के मजहबी अफकार
६. इकबाल और तसब्बुफ
७. इकबाल का फन
८. इकबाल की अजमत.
९. इकबाल की नस्र.
१०. उर्दू नज्म के फ़ौग में इकबाल का हिस्सा.
११. इकबाल की गजलगोई.

तफसिली गुतालअे के लिए
मंजूमात -

अ.) तसविरे दर्द , छिजरे राह , तुसुबे इस्लाम , मस्जीदे कुरतबा , जौको - शौक , जिब्रीलो - इबलीस ,
लाला -ए- सहारा , लैनीन खुदा के हुजूर में , इबलीस की मजलीसे शूरा ,

ब) बाल ए- जिब्रील कि पहली दस गजले.

इमदादी कुतुब -

१. तशकीले जदीद - ए - इलाहियाते इस्लामिया	- मोहम्मद इकबाल. तरजुमा नजीर नियाजी.
२. कुल्सीयाते मकातीबे इकबाल (चारों जिल्दे)	- मुस्तीब, सैय्यद गुज्जर हुसैन बरनी.
३. इकबाले काभिल	- अ. सलाग नदवी.
४. फिकरे इकबाल	- खलीफा अ. हकीम
५. इकबाल , नयी तशकील	- अजीज अहमद.
६. गेजगार - ए फकिर	- फकिर यहिदुद्दीन.
७. फलसफ - ए इकबाल	- मतबुआ - बज्मे इकबाल लाहौर.
८. इकबाल जामीया के मुसन्नफीन कि नजर में	- मुस्तीब गोपीचंद नारंग.
९. इकबाल का तसब्बुफ इशकी शिअर	- डॉ. नजीर आगा.
१०. कह - ए इकबाल	- युसूफ हुसैन खान.

(6)

- ۸) مرتبہ کو پی چند نارنگ : اقبال جاموہ کے مصنفین کی نظر میں
۹) وزیر آغا : اقبال کا تصور عشق و خرد
۱۰) یوسف حسین خاں : روح اقبال

.....☆☆☆☆.....

نوٹ: سوالاتی پرچہ کا نمونہ۔

- (الف) ہر کورس ۱۰۰ مارکس پر مشتمل ہوگا۔
(ب) ہر کورس میں ۱۰ سوالات دئے جائیں گے۔ جس میں ۵ سوالات حل کرنا لازمی ہوگا۔
(ج) ہر سوال کے مارکس مساوی ہوں گے۔

موضوعات :

- (۱) اقبال کا عہد، حیات اور شخصیت۔
- (۲) اقبال کی شاعری کا آغاز و ارتقاء (مختلف ادوار)
- (۳) اقبال کے فکری سرچشمے
- (۴) فکر اقبال کے بنیادی عناصر (خودی، بے خودی، زمان و مکان، عشق و عظمت، تصور کائنات)
- (۵) اقبال کے مذہبی افکار
- (۶) اقبال اور تصوف
- (۷) اقبال کا فن
- (۸) اقبال کی عظمت
- (۹) اقبال کی نثر
- (۱۰) اردو نظم کے فروغ میں اقبال کا حصہ
- (۱۱) اقبال کی غزل گوئی

تفصیلی مطالعے کے لئے :

منظومات :

(الف) تصویر درد، حشر راہ، طلوع اسلام، مسجد قرطبہ، ذوق و شوق، جبریل و ابلیس، لالہ، صحرا، لیلین خدا کے حضور میں، ابلیس کی مجلس شوری۔

(ب) بال جبریل کی پہلی دس غزلیں۔

امدادی کتب :

تفصیلی جدید لہجہ کی اسلامیات	(۱) محمد اقبال ترجمہ نذیر نیازی
کلیات دکاتیب اقبال (چاروں جلدیں)	(۲) مرتبہ سید مظفر حسین برنی
اقبال کا فن	(۳) عبدالسلام ندوی
فکر اقبال	(۴) خلیفہ عبدالکلیم
اقبال نئی تشکیل	(۵) عزیز احمد
روزگار فقیر	(۶) فقیر وحید الدین
فلسفہ اقبال	(۷) مطبوعہ بڑا اقبال لاہور

- ۷) ذکاوت و انصاف اور انصاف نظر : خیرات کے لئے تدبیر
- ۸) ذکاوت و انصاف نظر : خیرات کے لئے تدبیر
- ۵) ذکاوت و انصاف نظر : خیرات کے لئے تدبیر
- ۴) ذکاوت و انصاف نظر : خیرات کے لئے تدبیر
- ۳) ذکاوت و انصاف نظر : خیرات کے لئے تدبیر
- ۲) ذکاوت و انصاف نظر : خیرات کے لئے تدبیر
- ۱) ذکاوت و انصاف نظر : خیرات کے لئے تدبیر

امدادی کتاب :

۱) ذکاوت و انصاف نظر : خیرات کے لئے تدبیر۔

۲) ذکاوت و انصاف نظر : خیرات کے لئے تدبیر۔

۳) ذکاوت و انصاف نظر : خیرات کے لئے تدبیر۔

۴) ذکاوت و انصاف نظر : خیرات کے لئے تدبیر۔

۵) ذکاوت و انصاف نظر : خیرات کے لئے تدبیر۔

۶) ذکاوت و انصاف نظر : خیرات کے لئے تدبیر۔

۷) ذکاوت و انصاف نظر : خیرات کے لئے تدبیر۔

۸) ذکاوت و انصاف نظر : خیرات کے لئے تدبیر۔

۹) ذکاوت و انصاف نظر : خیرات کے لئے تدبیر۔

۱۰) ذکاوت و انصاف نظر : خیرات کے لئے تدبیر۔

کتابت :

ذکاوت و انصاف نظر

ذکاوت و انصاف نظر

ذکاوت و انصاف نظر

ایم۔ فل۔ اردو

ذکاوت و انصاف نظر

- ۱) خردی
- ۲) علم الدین
- ۳) علم الدین
- ۴) علم الدین
- ۵) علم الدین
- ۶) علم الدین

مجموعه:

این مجموعه شامل آثار و تصانیف است که در زمینه فلسفه، منطق، اخلاق و کلام تدوین شده است. این آثار به دست نویسندگان برجسته اسلامی است که در این زمینه ها عمیقاً مطالعه کرده اند. این مجموعه برای دانشجویان و محققان در این زمینه ها بسیار مفید خواهد بود.

تعداد صفحات:

مجموعه تصانیف (الف)

کتابخانه مرکزی

مجموعه تصانیف

۱۰۰۰ شماره

.....

مجموعه تصانیف ۱۹۲۶ سال ۱۹۲۶

مجموعه تصانیف

مجموعه تصانیف آرازی که در ۱۹۲۶

مجموعه تصانیف

۵) علم الدین

مجموعه تصانیف

۴) علم الدین

مجموعه تصانیف آرازی که در ۱۹۲۶ سال ۱۹۲۶

۳) علم الدین

مجموعه تصانیف آرازی که در ۱۹۲۶ سال ۱۹۲۶

۲) علم الدین

مجموعه تصانیف آرازی که در ۱۹۲۶ سال ۱۹۲۶

۱) علم الدین

مجموعه تصانیف آرازی که در ۱۹۲۶ سال ۱۹۲۶

مجموعه تصانیف:

(۱۴۳۵ھ) تہ قرآن مجید

(۱۴۳۵ھ) تہ قرآن مجید

تہ قرآن مجید:

۱) تہ قرآن مجید

۲) تہ قرآن مجید

۳) تہ قرآن مجید

تہ قرآن مجید:

۱) تہ قرآن مجید

۲) تہ قرآن مجید

۳) تہ قرآن مجید

۱) تہ قرآن مجید

خبر: ۱۴۳۵ھ

تہ قرآن مجید

تہ قرآن مجید

تہ قرآن مجید

تہ قرآن مجید

..... آ

۱) تہ قرآن مجید

تہ قرآن مجید:

۱) تہ قرآن مجید

۲) تہ قرآن مجید

۱) تہ قرآن مجید

تہ قرآن مجید:

خبر: ۱۴۳۵ھ

تہ قرآن مجید

تہ قرآن مجید

تہ قرآن مجید

..... آ

۱) تہ قرآن مجید

تہ قرآن مجید:

جستجو، امتحان اور سوال جواب

حصہ اول:

اسلام اور معاشرہ (ب)

- ۱۔ ۱۹۷۱ء کی جنگ: (۱) پاکستان کی آزادی
- ۲۔ ۱۹۷۱ء کی جنگ: (۲) پاکستان کی آزادی
- ۳۔ ۱۹۷۱ء کی جنگ: (۳) پاکستان کی آزادی
- ۴۔ ۱۹۷۱ء کی جنگ: (۴) پاکستان کی آزادی

امدادی کتاب:

اسلام اور معاشرہ

اسلام اور معاشرہ، مولانا محمد رفیع، دارالعلوم دیوبند، لاہور، پاکستان

حصہ دوم (ب)

اسلام اور معاشرہ، مولانا محمد رفیع، دارالعلوم دیوبند، لاہور، پاکستان

- ۱۔ ۱۹۷۱ء کی جنگ: (۱) پاکستان کی آزادی
- ۲۔ ۱۹۷۱ء کی جنگ: (۲) پاکستان کی آزادی
- ۳۔ ۱۹۷۱ء کی جنگ: (۳) پاکستان کی آزادی
- ۴۔ ۱۹۷۱ء کی جنگ: (۴) پاکستان کی آزادی

امدادی کتاب:

اسلام اور معاشرہ، مولانا محمد رفیع، دارالعلوم دیوبند، لاہور، پاکستان

اسلام اور معاشرہ، مولانا محمد رفیع، دارالعلوم دیوبند، لاہور، پاکستان

حصہ اول:

جستجو، امتحان اور سوال جواب